
ВТРАТИ НАУКИ

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА ВАЛЕНТИНОВИЧА ЧЕПІЖКА

Десятого листопада 2020 р. болем у серці вся освітньо-наукова спільнота України сприйняла прикру звістку – несподівану смерть професора Олександра Валентиновича Чепіжка.

Неочікувано й передчасно на 69-му році життя відійшов у Засвіти відомий український учений-геолог, знаний в Україні фахівець у галузі мінералогії, морської геології, геофізики й тектоніки, доктор геологічних наук, професор кафедри загальної та морської геології геолого-географічного факультету Одеського національного університету (ОНУ) імені І. І. Мечникова.

Олександр Чепіжко народився 3 лютого 1952 р. у с. Безименка Татарбунарського р-ну Одеської обл. в учительській родині. Родовід Чепіжків корінням сягає часів козацької слави отамана Чепиги, і Олександр через усе життя гідно проніс дух козацького роду й українського патріотизму. У 1967 р. він закінчив середню школу в с. Миколаївка Білгород-Дністровського р-ну Одеської обл. і вступив до Одеського морехідного училища, де навчався до 1971 р., а вже з 1972 р. працював на посаді моториста Чорноморського морського пароплавства.

Однак романтика професії геолога й бажання отримати вищу освіту в галузі геології та досконало пізнати світ мінералів і порід пересилили морську романтику та покликали юнака в геологію: 1973 р. він став студентом геолого-географічного факультету Одеського державного університету (ОДУ) ім. І. І. Мечникова. Трудову діяльність Олександр Валентинович розпочав на посаді молодшого наукового співробітника Одеського відділення Морського гідрофізичного інституту АН УРСР 1978 р., а 1979 р. перейшов на посаду інженера до ОДУ ім. І. І. Мечникова. З цим вищим навчальним закладом пов'язане все наукове і творче життя вченого й педагога (а це понад сорок років!).

У 1980–1983 р. О. Чепіжко навчався в університеті в аспірантурі з відривом від виробництва у проф. І. Носирева. Після захисту кандидатської дисертації на тему “Акцесорные минералы гранитов центральной части Украинского щита” (на спеціалізованій раді при Львівському державному університеті імені Івана Франка) здобув науковий ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук (1986) та займався викладацькою й науковою діяльністю на посадах молодшого наукового співробітника (1983–1986), наукового співробітника (1987–1988), старшого наукового співробітника (1988–1989), завідувача сектора університету (1989–1991), провідного наукового співробітника (1991–1993), доцента (з 1993). У 1993 р. вступив до докторантури ОДУ за спеціальністю *геологія океанів і морів*. Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора геологічних наук на тему “Система моніторингу геодинамічних зон шельфу Чорного моря – теорія, мето-

ди, моделі” захистив на спеціалізованій раді при Інституті геологічних наук НАН України (2005).

Олександр Чепіжко у лютому 2017 р.

З 2006 р. О. Чепіжко – професор кафедри загальної та морської геології ОНУ імені І. І. Мечникова. Він читав лекції і проводив практичні заняття в таких напрямках кафедри, як морська геологія, геохімія морів і океанів, мінеральні ресурси та екологічна геологія океанів, морів і узбережжя, мінералогія і петрографія, геотоксикологія тощо, зробивши значний внесок у підготовку висококваліфікованих геологічних кадрів.

У творчому науково-педагогічному доробку О. Чепіжко понад 180 наукових праць: монографії, статті, навчально-методичні видання, матеріали й тези доповідей нарад і конференцій різного рівня, а також науково-дослідні й науково-виробничі звіти. Їхній стислий аналіз свідчить про багатовекторність зацікавлень ученого.

Передусім це праці монографічного плану, а саме: *Чепіжко О. В.* Моніторинг напруженого стану в структурно-тектонічних полях (на прикладі вивчення північно-західної частини Скіфської плити) (1997); *Толстой М. І., Костенко М. В., Кадурін В. М., Чепіжко О. В.* та ін. Петрографія, акцесорна мінералогія гранітоїдів Українського щита та їх речовинно-петрофізична оцінка (2008); *Адаменко О. М., Рудько Г. І., Чепіжко О. В., Крочак М. Д.* Геологія та основи геоморфології (2010); *Сафранов Т. А., Коніков Є. Г., Чепіжко О. В.* та ін. Оцінка техногенного впливу на геологічне середовище (2012).

За авторства О. Чепіжка опубліковано такі навчально-методичні видання: “Основи екологічної геології” (2002), “Еколого-гігієнічні основи життєдіяльності” (2007), “Геотектоніка” (2012), “Моніторинг техногенних систем” (2012), “Техногенно-геологічні системи і управління надрокористуванням” (2019).

Цінною для виробничих організацій стала книга *Аврамець В. М., Какаранза С. Д., Кадурін В. М., Чепіжко О. В., Кадурін С. В.* Організація і проведення геологічної зйомки на шельфі Чорного та Азовського морів М 1:200 000, складання та підготовка до видання комплекту геокарт-200 Українського шельфу. – К., 2008. – 86 с.

Одна з останніх світлин Олександра Чепіжка – з дружиною Тамарою, 24 жовтня 2020 р.

Серед статей виділимо такі: “Кадастры и атласы карт медико-геологических аномалий на территории Одесской области” (1991), “Мониторинг тектонических напряжений зоны шельфа в пределах Скифской плиты методами сейсмотомографии” (1996), “Мониторинг напряженного состояния в структурно-тектонических полях (на примере изучения северо-западной части Скифской плиты)” (1997), “Мониторинг механічних напружень у геотектонічних зонах” (2000), “Філогенія акцесорних мінералів (магматичні породи)” (2001), “Мониторинг геологического объекта как инструмент решения экологических проблем Украинского побережья Черного моря” (2001), “Особенности геодинамики и тектоники акваториального обрамления Северочерноморской континентальной окраины” (2002), “Моніторинг екологічних систем рекреаційних зон Чорноморського регіону України” (2002), “Необходимость эколого-геологического мониторинга

динамики формування сучасних відкладів на шельфі Чорного моря” (2004), “Еколого-статистична модель розподілу елементів-токсикантів в донних відкладах північно-західної частини Чорного моря” (2004), “Парагенетические ассоциации элементов в донных отложениях древнечерноморского возраста переходной зоны от северо-западного шельфа к глубоководной впадине Чорного моря” (2005), “Генераційний аналіз акцесорного циркону магматичних порід і його філогенія” (2012), “Становлення техно-геологічних систем в управлінні геодинамічними процесами” (2013), “Перспективи видобутку вуглеводнів у південно-західній частині Одеського регіону Північного Причорномор’я України” (2014), “Формування середовища життєдіяльності біоти на шельфі Чорного моря під впливом геодинамічних факторів” (2016), “Окреслення перспектив використання газогідратів у Чорному морі як критерій пошуку природного газу” (2016), “Формування ефективного управління техно-геологічних систем у надрокористуванні: реальність і перспективи” (2017), “Забезпечення раціонального використання ресурсів моря шляхом впровадження керованої техно-геологічної системи шельфу” (2017), “The role of the Black sea shelf techno-geological system in the integrated management of rational resource use” (2017), “Моніторинг і прогнозування еколого-геологічної ситуації в басейні моря” (2002), “Значимість мінералогічного та літолого-петрографічного рангу в ранжуванні геологічної інформації” (2020) та ін.

Олександр Валентинович брав активну участь у громадській діяльності. Він очолював Одеський осередок Українського мінералогічного товариства, був членом редколегії “Записок Українського мінералогічного товариства” та “Мінералогічного збірника”, членом Спілки геологів України та міжнародної організації International Network of Engineers and Scientists (INES).

Як учасник багатьох вітчизняних і міжнародних наукових форумів, щедро ділився своїми науковими надбаннями й ідеями, сприяв молодим ученим і аспірантам у виборі напрямку досліджень, інтерпретації й опублікуванні їхніх результатів, уміло передавав їм свій педагогічний і методичний досвід. Багато працівників вдячні професору Олександру Чепіжку за отриману з його рук путівку в наукове життя: офіційне опонування їхніх дисертацій, наукове керівництво та підтримку як експерта Вищої атестаційної комісії України.

Олександр Валентинович був на рідкість скромною людиною. Наприклад, мало хто знав, що в молодості він брав участь у військових конфліктах і був ветераном бойових дій. Проте головні його моральні якості – це виняткова порядність і така сама обов’язковість та надійність.

За наполегливу працю, спрямовану на розвиток геологічної науки в Україні, Олександра Чепіжка 2004 р. нагороджено Срібним нагрудним знаком Всеукраїнської громадської організації “Спілка геологів України”.

Відомий учений, талановитий педагог, сповнена життєвого оптимізму, доброзичливості й чуйності людина, непересічна особистість – таким Олександр Валентинович Чепіжка назавжди залишиться в пам’яті друзів і колег, усіх, хто знав його, спілкувався і працював з ним, поважав і любив.

Гірко сумуємо з приводу трагічної події й висловлюємо щирі співчуття родині Чепіжків, друзям та колегам Олександра Валентиновича.

*Володимир Кадурін, Орест Матковський, Ігор Наушко,
Микола Павлунь, Леонід Скакун, Євгенія Сливко, Валентина Янко*